

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

De diversiteit van Nederland in 99 foto's

door **Rien Fraanje** De auteur is oud-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. In deze rubriek belicht hij de politieke actualiteit vanuit de kunsten.

Het Nederlands Fotomuseum heropende na de lockdown aan het begin van deze zomer met een must-see. Het liet een groep experts 99 foto's uitkiezen vanaf de uitvinding van de fotografie rond 1839 tot het huidige digitale tijdperk die – aldus het voorwoord in de tentoonstellingsgids – 'maatschappelijke en artistieke impact hebben gehad en betekenisvol zijn voor de fotografie in Nederland'. Het resultaat is een overzicht van bekende en verrassende iconische beelden.

Uiteraard kozen de deskundigen veel foto's die om esthetische of fotografie-technische overwegingen werden geselecteerd. Vanuit dat eerste gezichtspunt hebben de portretten van Rineke Dijkstra een plek tussen die 99 gekregen, net als een van de vele artistiek hoogstaande beelden van Erwin Olaf. We zien ook de eerste foto van een microscopische opname van een plantenstengel (1873). Of de eerste geslaagde foto van een stadsgezicht (circa 1890), die markeert dat camera's zo klein waren geworden dat ze uit de studio mee de straat op konden worden genomen. En een prachtige foto uit 1892 van een springende man die in de lucht lijkt te vliegen, is in de collectie opgenomen omdat de kortere sluitertijd er voortaan voor zorgde dat mensen niet

meer alleen stil voor de camera hoefden te poseren.

De tentoonstelling met de 99 belangrijkste foto's uit de Nederlandse geschiedenis geeft een goed beeld van de veelzijdige historie en ontwikkeling van ons land. De diepe armoede van het einde van de negentiende eeuw komt langs, de industrialisatie en modernisering, en de Watersnoodramp. Het kan niet verbazen dat de tentoonstelling aan de Tweede Wereldoorlog met meerdere foto's aandacht besteedt: aangrijpende beelden van de Hongerwinter, en lachende onderduikers op een Amsterdams dakterras.

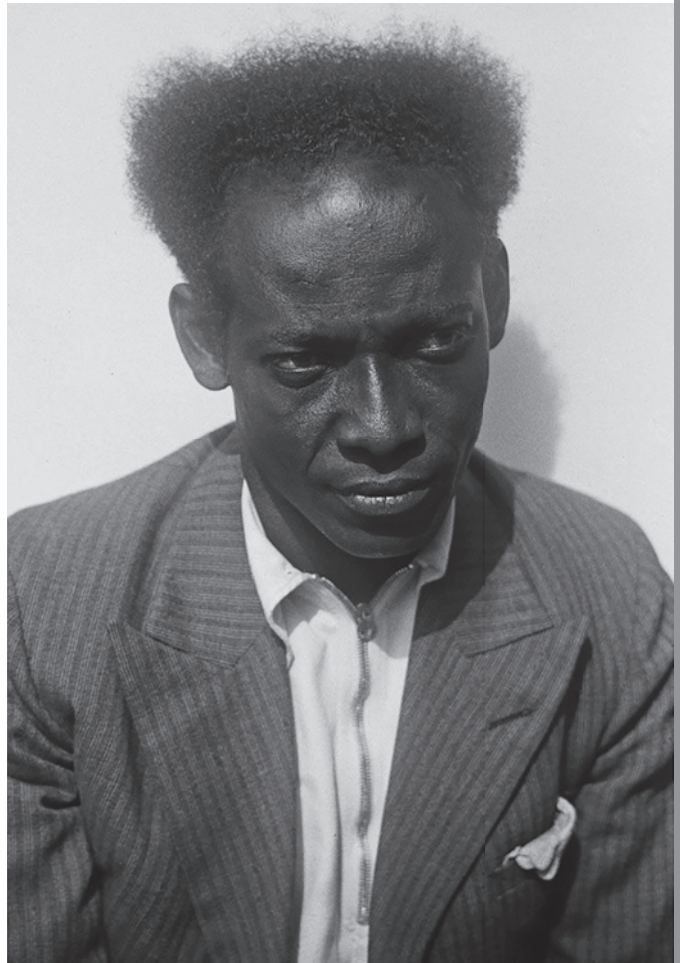
De vrijgevochten jaren zestig en zeventig zien we terug in foto's met Dolle Mina's die om het recht op abortus demonstreren, en met John Lennon en Yoko Ono die vanuit een bed in het Amsterdamse Hilton-hotel oproepen tot vrede. De foto die modefotograaf Paul Huf in 1967 van de Ajacieden Crujff, Keizer, Zwart en Nuninga maakte, is volgens de toelichting technisch zeer goed doordacht: 'Elk hoofd, elke hand en elke voet bevindt zich op precies de juiste plaats. Maar deze foto is vooral iconisch omdat die uitbeeldt dat het calvinistische Nederland aan het veranderen was en

ontvankelijk werd voor helden die hun sport ontstegen.’

Wat onmiskenbaar opvalt in de fotoverzameling is de enorme sociale en economische diversiteit van mensen. Zeker, Nederland is zonder twijfel de voetbalwedstrijd op een zaterdagmiddag bij een van de vele voetbalclubs die Nederland rijk is, met 22 licht kalende en iets te dikke mannen, precies zoals fotograaf Hans van der Meer vastlegde op zijn legendarische reeks *Hollandse Velden*. Maar Nederland is ook: het Afro-Surinaamse kindmeisje met haar Europese oppaskinderen uit 1906(!), het naakte zelfportret van Katharina Behrend uit 1908, Molukse jongeren op straat in Tiel, Turkse vrouwen die staken, de Zeeuwse vrouw in protestantse klederdracht van eind negentiende eeuw, lachende kinderen op Curaçao, en hoofddoekte moslimmeisjes.

En Nederland is Anton de Kom. De Surinaamse schrijver verzette zich tegen de koloniale Nederlandse overheersing van Suriname, waarover hij *Wij slaven van Suriname* schreef. Maar in de Tweede Wereldoorlog voegde hij zich bij het verzet tegen de Duitse overheerser. In 1945 kwam hij om het leven in een Duits krijgsgevangenkamp. De foto die zijn vriend Piet Zwart in 1933 van hem maakte en die na de Surinaamse onafhankelijkheid op een bankbiljet van het nieuwe land werd afgedrukt, mocht natuurlijk niet in de 99 foto's ontbreken.

Bij de presentatie van het rapport *Identificatie met Nederland* van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid in 2007 vertelde prinses Máxima over haar kennismaking met Nederland: ‘Nederland is: grote ramen zonder gordijnen, zodat iedereen goed naar binnen kan kijken. Maar ook:

hechten aan privacy en gezelligheid. Nederland is: één koekje bij de thee. Maar ook: enorme gastvrijheid en warmte. Nederland is: nuchterheid en beheersing. Pragmatisme. Maar ook: samen intense emoties beleven.’ Om vervolgens te concluderen: ‘Nederland is veel te veelzijdig om in één cliché te vatten. “De” Nederlander bestaat niet.’ Nederland was te klein toen Máxima deze woorden sprak – de waarheid komt politiek soms niet goed uit –, maar ga kijken in Rotterdam in het Nederlands Fotomuseum en u zult zien: ze had groot gelijk.

Portret Anton de Kom, 1933
Piet Zwart
*Tentoonstelling
Eregalerij van
de Nederlandse
fotografie*, gezien
op 4 juli 2021 in
het Nederlands
Fotomuseum te
Rotterdam